

„Veličanstvo,“ začne jecljati, „ali mi morete odpustiti? . . .“

„O, ni treba nič odpustiti!“ mu seže cesar v besedo. „Saj ste imeli Vi prav. A tega, kar je zakrivil lovec Franc Jožef, ne smete povračevati botru Francu Jožefu. Danes sem prišel za botra Vašemu otroku, in temu pač ne boste oponašali, če Vam je ustrelil petelina. Danes je dan veselja in tega si ne smemo gretniti z neprijetnimi spomini.“

Kaj piše ježu jež.

Ljubi moj prijatelj in sosed! Že tretja zima se mi bliža — kdo ve, če jo prebijem in preživim? S teboj, moj ježevski sosed in drug, me pa veže staro prijateljstvo. Megle se vlačijo, slana pada vedno gostejša, ptiči so odšli, listje odpada, hrane ni dobiti prida . . . Čas imam, pa ti pišem ta list poln zgodb iz siromašnega svojega življenja. Lažje mi je pisati kot dopovedovati. Ne vem, zakaj? Pričenjam, ti pa potrpežljivo beri . . .

„Rodil sem se, v mali jamici kraj gozda. Bilo nas je čvetero mladičev: jaz, moj brat in dve sestri. Očeta nisem poznal, nikoli ga nisem videl. Mater sem poznal dobro. V skromnem bivališču, kjer sem zagledal luč sveta, nisem ostal dolgo. Komaj sem nekoliko odrastel in so me začele noge nositi, že sem moral zapustiti gnezdo in si sam iskati živeža. Začelo se mi je novo življenje, polno trpljenja. Podnevu sem navadno spal v kakem temnem koticu ali pod kakim grmom, ponoči pa sem hodil na lov.

Od začetka se mi je godilo še precej dobro. Našel sem dokaj hroščev in enega slepca, da sem vednolačni nemirni želodec potolažil.

Nekega dne me nekaj zbudi. Bil je pes. Hitro se zvijem v klopčič in se potuhnem. Pes laja nekoliko časa, skače okrog mene in me naposled povoha.

A izkupil jo je. Moja koža, kakor tvoja, ni gladka, ampak polna bodic. Ko me povoha, se prevalim in zaderem psu nekoliko bodic v nos. Ojoj, kako je cvilil in bežal od mene. Ko ga minejo bolečine, se vrne, skače okrog mene in laja. Toda pes se prej naveliča lajanja, kakor jaz čakanja. Popusti me in se odpravi proč. Ko me mine strah, spet zadremujem in spim do večera.

Ko nastane mrak, se zavrnam in grem na lov. Najprej zapazim neko malo rogato žival. Bilo je meseca junija ali julija, — nevem več natanko. Pošast me je jezno gledala in iztegovala proti meni roge. A jaz sem bil uren. Hitro se splazim zad, jo primem in pohrustam. Toda bilo je malo. Še sem bil lačen. Grem naprej, iščem, iztikam, pa nikjer nič. Kar zapazim čudno zver, ki je zvita kot vrv ležala v travi. Stopim bližje, pogledam jo in povoham. Pa me že prime za nos. Malo me je zaskolelo, a nisem dosti maral. Pogledam jo bolj natanko. Glej ga spaka: bil je gad. Huda bo, huda, sem si mislil. Vojska bo na vsak način. No, če te uženem, bo že za večerjo.

Postavim se na vse štiri noge in čakam prilike, da ga primem za vrat. Pa komaj se spravim pokonci, me ta šment zopet prime in hlastno ugrizne. To me še bolj razdraži. Zakadim se vanj, hlastam okoli, da bi ga zagrabil, a zaman. Vselej mi je ušel.

Utrudil sem se. Glava me je bolela. Mislil sem ga pustiti v miru. A želodec mi je dajal pogum, naj ne odneham. Ubogam. Še enkrat poizkusim in srečno se je izšlo. Primem ga za glavo in mu jo strem. Nekoliko časa je gad migal z repom, potem pa poginil. Od veselja nisem vedel, kaj bi počel. Gledal sem ga; bil je zelo velik, debel in kar je bilo najbolje, ravno dosti ga je bilo za mojo večerjo. Ugibal sem, pri katerem koncu naj ga začnem. Odločim se za glavo. Naenkrat ga je zmanjkalo.

Potolažil sem glad. Vendar nekaj me je začelo skrbeti. Kje bom imel dom, kje bom počival in spal? V domače gnezdo nisem smel več. Obliznem se, začnem lezti po hribu navzgor in ogledavati, kje bi dobil pripraven prostor.

Kmalu dospem do trhle bukve. Pred koreninami je bila izkopana luknja. Ravno prav, sem si mislil. Ni daleč v hribu; blizu so vrti in polja. A nekaj me je začelo skrbeti. Kaj pa, če je kdo notri. Prilezem bliže, gledam, poslušam. Vse tiho, nič se ne gane. Na moje veliko veselje zapazim pri vhodu pajčevino. No, kjer je pajek pri vhodu, tam gotovo ni nikogar notri. Pretrgam pajčevino, pohrustam pajka in se splazim v jamo. Skraja je bila ozka, potem pa se je razširila. Srečno dospem do konca.

Dobro bo zame! Dovolj prostora. Očedim bodoče stanovanje, in pogrizem korenine, kar je bilo mehkih.

Nato grem po listja in ga prinesem v jamo. Radoveden si, kako sem ga nosil? Glej, prav lahko delo. Kakšna je moja koža, veš. Ko pridem do listja, se zvalim vznak po listju. Listje se nabode in jaz ga nesem domov. Ko vse naredim in si posteljem, se vležem za poizkušnjo. Dobro je bilo. Zadremljem in zaspiam. Spal sem do drugega večera.

Tako sem dobil dobro stanovanje. Odtod sem hodil po noči na lov. Lovil sem hrošče, miši in tudi kakega gada ali belouško sem ujel. Življenje mi je teklo veselo in zadovoljno. Toda nesreča ni počivala.

Bilo je lepe poletne noči. Luna je vesljala po nebu in razsvetljevala temo. Počasi prilezem iz svojega kota in grem po stari poti na lov. Splazim se s hriba na polje. Lezem po travi in se oziram na vse strani. Kmalu zaslišim stopinje na poti, ki je peljala mimo moje steze. Ustavim se in poslušam, kdo bi bil. Bili so možaki. Videl sem jih dobro. Kaj so se menili, nisem slišal. Skrijem se in čakam, da odidejo. Nato grem dalje v — svojo nesrečo. Ko stopim na pot, zapazim nekoga, ki je stal na poti, nekoliko proč od mene. Možak stopi k meni, me pograbi in dene v predpasnik. Kod me je nosil, ne vem. Ko me nekaj časa nese, ga nekdo vpraša, kaj ima? „Ježa, ježa sem ujel,“ hitro odgovori: „Ravno je hotel iti čez pot, a jaz sem ga prehitel in ujel.“ „Pokaži ga no!“ reče drugi, „ali je debel in lep? Bodeš meso jedel? Saj vem, da ga bodeš zaklal!“ Ob teh besedah se mi je strahu skrčilo srce. Bodice so mi vstale pokoncu in

Senca sv. Petra ozdravlja bolnike.

mrzel pot me je oblil. Ves sem se tresel. V krtovo deželo iti po nedolžnem, to je hudo. Komaj sem začel živeti, že bi moral iti odtod v deželo, kjer ni muh, ne hroščev, ne gadov, ne drugih žužkov. Zakaj nisem ostal v gozdu, pa bi bil imel mirno življenje in bi živel, živel ...

A moja žalost je bila kratka. Mož me ni zaklal, ampak varno nesel domov. Čul sem, ko je dejal: „Domov ga bom nesel, da bo ščurke lovil.“ Ah, to so bile besede, ki so pomirile in potolažile moje žalostno srce!

Pa me je res nesel na svoj dom in me stresel na tla. Ko vidim, da ni nevarnosti več, si ogledam novo domačijo. Na prvi pogled mi srce poskoči od veselja. Živeža je bilo toliko, da je bilo veselje. Ščurki so lezli po tleh, po stenah in po loncih, kakor muhe. Vse polno jih je bilo. Hrustal sem jih in požiral, a še jih ni zmanjkalo. Vedno več jih je prihajalo iz razpok. Ko se nasitim, si ogledam stanovanje bolj natanko. Čedno mi je bilo. Smeti in ostankov jedil je bilo polno po tleh. Na ognjišču so bili — saj kolikor sem jaz videl — nepomiti lonci in sklede. Kaj čudo torej, če je bilo toliko mrčesa!

Tu ostanem nekoliko dni. Hrane sem imel vedno dovolj. Nečesa sem vendar pogrešal. Prostosti nisem imel. Na prosto nisem mogel, ker so bila vrata vedno zaprta. Neko noč jo pa vendar popiham. Vrata so bila slučajno odprta, in jaz ne bodi len — smuk na prosto. Uberem jo proti gozdu. Hotel sem priti domov, a poti nisem več našel. Zašel sem na levo, na desno, lezel naprej in nazaj, a vse zaman. Nisem mogel več najti prave poti in je nisem mogel.

Pa grem naravnost po poti, ki pelje mimo gozda, in vendar naposled pridem srečno domov. Pri vhodu je pajek zopet napredel pajčevino. Pretrgam jo in grem v luknjo. Vse je bilo tako, kakor sem bil zapustil. Uležem se na listje in po dolgi sužnosti zopet prav sladko zaspim. Spet enkrat na svoji domači postelji!

Odslej sem zopet lovil po polju in gozdu vsakojake žužke. Ko se je pa približala jesen, me je jelo

skrbeti, kje bom dobil kaj živeža. K sreči je bilo tisto leto veliko sadja, posebno hrušk. Blizu mojega stanovanja je bil lep vrt. Ko sem videl, da hruške že odpadajo, šel sem vsak večer na vrt, pa jih nabodel na bodice in sem jih nesel domov. Ker sem šel večkrat po nje, se je zaloga doma vedno bolj večala. Toda hruške so odpadle, in zima se je vedno bolj približevala. Nisem mogel družega storiti, kakor iti v luknjo in se zariti v listje. Tudi listja sem nabral in se tako pripravil za zimo. Kaj pa sem hotel? Gadov, slepcev, hroščev in sadja ni bilo več. Družega mi ni kazalo, kakor da se umaknem v zatišje pred prihajajočo zimo.

Mrzla burja je brila in otresala listje. Trava je rumenela, in gosta megla je pokrivala gozd in polje. Skril sem se v kot in čakal zime. Kar sem nabral, sem kmalu pojedel. — Kaj se je potem zgodilo, ne vem. Zaspal sem in prespal vso zimo.

Ko sem se zbudil, mi je bilo silno hudo. Želodec se mi je skrčil, noge so bile odrevenele in oči kalne, Pomanem si oči in se izkobacam iz listja. Pa grem gledat, kako vreme je zunaj. Je li še sneg? Ni ga bilo, niti sledu ni bilo več o njem. Zrak je bil čist, nebo jasno, solnce je zopet toplo sijalo in vsa narava se je prebujala k novemu življenju. Ker sem se bal dneva, sem šel nazaj in čakal večera.

Na večer zlezem iz luknje, lezem po gozdu, in pridem srečno na polje. Trava je zopet zelenela, drevje je poganjalo popke, in kar mi je bilo najljubše, hrošči so jeli zopet brenčati. Od začetka je bilo res slabo. Le semtertja sem kakega ujel. Moral sem biti zadovoljen, ni bilo drugače. Tupatam sem pohrustal tudi kako žabo ali miš. Žalosten sem bil, a sem si mislil:

Vremena bodo ježem se zjasnila,

Jim večje trume žužkov pribrenčale — —

In res! Bolj ko je zelenela zemlja, bolj sem bil vesel. Kako življenje je pa tudi bilo! Po tleh in po drevju hrošči! Pa ne samo hrošči, tudi tiste dolge, tenke živalice so prišle na dan, katerih se boji malo in veliko, mlado in staro. A jaz sem jim zavijal vratove in jih hrustal.

Tisti čas mi je šlo vse po sreči. Ko se mi je pa godilo najbolje, me zopet nekdo ujame. Bil je pa tako predrzen, da me je izvlekel iz moje, popolnoma moje hiše. Saj mislim, da sme vsakdo bivati v svoji hiši in tudi jaz? Toda moral sem ž njim, ni bilo drugače. Rad ali nerad, hajdi, kamor me bo nesel. Dene me v vrečo in nese kdove kam?

Skoro sem videl, da sem v visoki hiši. Ne pri tleh, ampak zgoraj. Pa v čedni sobi! Nikogar ni bilo notri. Možak me je djal na tla in me pustil. Kdo je bil, nisem zvedel precej. Še le pozneje sem zvedel, da je bil mož naravoslovec. Kdo ve, kaj je to? Hudo se mi ni godilo pri njem. Jesti mi je dal vedno dovolj.

Nekega dne mi prinese gada. Strese na tla iz steklenice in gleda od strani, kako se bova. Jaz nisem mirno čepel. Hitro skočim, da bi ga prijel, pa me je že ugriznil. Vendar ga po kratkem boju premagam na veliko veselje naravoslovca in ga za plačilo pohrustam.

Po noči sem hodil po sobi. Pregledal sem vse natanko. Po stenah je bilo polno živalskih podob. Tudi svojo podobo sem videl med njimi. Na steni je visela omarica. Notri je bilo polno hroščev, metuljev, gosenic, bub in drugih mrčesov. Vsi so bili nabodeni — hrošči in metulji. Na oknu so bile steklenice. V vsaki steklenici pa je bila kaka žival: gad, žaba, močerad, riba in druge golazni. Kako so se mi cedile sline, ko sem gledal tako bogato večerjo! Do njih priti pa vendar nisem mogel. Tako sem preživel nekaj dni v sobi učenjakovi.

Prišlo je pa drugače.

Bilo je nekoč ponoči. Vrata sobe so bila slučajno odprta in jaz smuknem skoznje. Lezem naprej, in pridem do stopnjic. Ker jih nisem videl, rinem naprej — pa joj! Zvalim se po stopnjicah in se valim do konca stopnjic. Ko telebim na tla, zaslišim za sabo ropot. Nekaj sem moral spotom prevrniti. Iz bližnje sobe pride stara ženska z lučjo v roki napol oblečena. „Kdo je?“ zavpije. Ker se nikdo ne oglasi, se vrne, od koder je prišla. Jaz pa dalje! Zopet pridem do stopnjic. Tudi te premerim, pa bolj srečno kot prve.

Ko vse pregledam, se vrnem nazaj, a po napačni poti. Veliko hodnikov je bilo. Eden sem, drugi tja, eden gori, drugi doli. Slednjič dobim od spodaj kotiček, kjer sem bil varen pred zalezovalci. Tam se stisnem in ostanem do drugega večera. Ker pa tudi drugi večer nisem našel prave poti, sem ostal tam. Hodil sem vsako noč gor in dol, semintja. Mirno nisem vedno hodil. Včasih sem kaj prevrnil: metlo, omelo, pljuvalnik itd. Neko jutro zaslišim dve ženski, ki sta govorili blizu mene:

„Kaj je neki,“ pravi prva, „da zdaj vsako noč tako ropoče? Nobeno noč ni miru. Menda vendar kdo ne hodi strašit. Bog nas varuj vendar! Mene je strah!“

„Misliš da mene ni,“ pravi druga. „Vedno moram delati. Trudna sem, pa nobeno noč ni miru. To je hudo!“

Kmalu je zvedela vsa hiša, da straši. A naposled so le prišli name.

Ravno sem čakal vrh stopnjic, da bi kaj dobil za večerjo, kar priteče miš mimo mene. Skočim, da bi jo ujel, pa skočim tako nerodno, da spet poderem prislonjeno metlo. Telebim čez stopnjice. Ko me mine strah in bolečina, pride že drugo gorje nadme. „Kdo pa je?“ se nekdo zadere. „Kdo pa je, da ne da nobeno noč miru?“ — — —

Kmalu pridejo ljudje iz vse hiše. Imeli so luč, in iskali, kdo bi bil. „Gotovo kdo hodi nazaj,“ dé neko staro ženšče.

„Pojdimo še naprej pogledat“, pravi nekdo, ki je bil bolj pogumen, „morda bomo vendar našli vzrok strahu“. In res so šli. Eden pride do mene, zadene z nogo ob moje bodice ter se zbode. Bil je namreč bos. Silno se prestraši. Luč mu pade na tla in se razbije. Drugi pritečejo, pogledajo natanko in me zapazijo. „Jež, jež!“ vpije vsevprek. „Nihče drug ni bil, kakor jež, ki nam je napravil toliko strahu! Kako je neki prišel v hišo?“

Zadnji je prišel še naravoslovec, ki me je prinesel v hišo, in pove, da sem mu ušel.

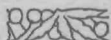
Ko se poleže strah, gre spet vse potolaženo spat. Naravoslovec me pa prime in me nese v svojo

sobo. Drugi dan me je nesel pa v bližnji gozd in me je izpustil. Srečno sem prišel domov.

Odslej mi gre pa dan na dan kot tebi: danes dobro, jutri slabo, danes srečno, jutri narobe. Kaj se hoče? Svet je okrogel, pravijo. In mi tudi, kadar se zvijemo.

In zviti se bo treba. Mraz postaja, zima prihaja. Če me morda, dragi sosed in drug, prihodnjo pomlad več ne bo iz luknje, ohrani ta list v spomin in zakoplji pomladnega dne moje siromašne kosti. Zdrav! Počivaj sladko!"

Fr. Novak.

Polharska uganjka.

Lepega jesenskega popoldneva sem pohajal po gozdu. Ogromne, z mahom in grmovjem bogato poraščene skale, mogočna hrastova, bukova in smrekova debela so stala naokrog ter so otožno šumela v prijetni jesenski sapi.

Vejevje grmovja in drevja so težili pisani sadeži, tvoreč z bolj ali manj orumenelim listjem slikovito, očem prijetno soglasje. Po vlažnih, z obilico gob pokritih tleh pa je ležalo nebroj razjedenih, napol zrelih drobnic, želoda, bukovega in gabrovega žira ter izljuknjanih sajastih lešnikov, kar mi je pričalo o mnogoštevilnosti ponočnjaških polhov, ki po naših gozdih nadomeščajo opice.

Kar zazrem pred seboj postarnega moža, sedečega na širokem trhljem štoru. Enomerno je strmel predse, kakor da je izklesan iz kamena. Osivelo glavo je podpiral z rokama uprtima na kolena, tako da bi bil skoro sodil, da mož dremlje. Kljukasta palica, povez „šklopov“ in pasti pa mi je izdalo moža za polharja.

Radovednost me je gnala do njega.

„Hej, oča, bo li kaj prida lova nocoj?“

Starec se nekako osupnjeno vzdrami in me premeri z očmi od nog do glave, kakor bi si pomišljal, mi li more zaupati svoje polharske skrivnosti.